

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 39.

V Ljubljani, v soboto 27. septembra 1902.

Letnik VII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrt leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisil pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisil se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani Stari trg šte. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Ali potrebujejo katol. rokodelska društva reforme?

Na shodu nepolitiških društev 7. t. m. so se začeli glasovi, da naša katoliška rokodelska društva ne odgovajajo časovnim zahtevam. Ker ni bilo v programu shoda razpravljati o tem vprašanju; do večje debate tudi ni prišlo. S tem pa seveda vprašanje še ni rešeno. Poglejmo torej, koliko je dati na zahtevo po reformi v teh društvih. Ne bodo nas vodili osebni oziri, tudi se ne mislimo dotikati posameznih krajevnih razmer, ampak sodili bomo o društvu splošno — sine ira et studio — Tako se nam bode mogoče prepričati, so li glasovi zahtevajoči reforme le izbruhi jeze mladih malkontentov, ali pa so upravičene zahteve.

Predno se dotaknemo vprašanja samega, je neobhodno potrebno označiti smer društva ter se seznaniti z duhom in potrebami časa, v katerem se je društvo ustanovilo in pa ogledati razmere sedanjega časa. Iz tega primerjanja nam sodba o vprašanju samem ne bo težavna.

Kapitalistično gospodarstvo je vzelo ugled rokodelskemu stanu in na njegovem mestu jelo podpirati veliko industrijo. Vse to je naredilo, da je postala velika množica rokodelskih pomočnikov brez dela, kateri so se potem napotili v širni svet iskat dela. Na takih potovanjih pa so se navzeli krivih nauk. Ravno v tem času se je namreč jel širiti med užaljenimi rokodelci nek socialno-revolucionarski duh, katerega so se navzeli potujoči pomočniki. Ta nova struja je imela svoje središče v Svici, kjer se je ustanovila tako imenovana „mlada Nemčija“.

Od tod pa se je širila po rok. pomočnikih nova struja v nemške in avstrijske dežele. Bila je nevarnost, da propadejo rokodelci korupciji novostrujarjev. Mož, ki je to nevarnost uvidel in tudi premišljeval, kako stopiti nasproti, je bil

Adolf Kolping. Že kot bogoslovec se je resno pečal s tem vprašanjem. Takoj na svoji prvi službi ustanovi kot kapelan prvo kat. rokodelsko društvo v Elberfeldu l. 1845. Posebno pridno pa je razvil svoje blagodejno delovanje v svoji poznejši službi kot vikar v Kolinu. Od tod ven je ustanavljal nova društva in jih podredil centrali v Kolinu. Tako je deloval neumorno do svoje smrti l. 1865. Glavne potrebe za ustanovitev teh društev bi mogli naštet:

1. Utrditi rokodelske pomočnike v verskem prepričanju (proti protestantizmu in brezvercem.)
2. Varovati jih pred nevarnostmi v moralnem oziru.
3. Podpirati jih gmotno na potovanju.

Velik moment je ustanovitev teh društev v zgodovini socializma. Koliko dobrega so naredila in koliko slabega zabranila, vé le eden.

Kolpingova društva so popolnoma odgovarjala zahtevam tedanjega časa. Naš vek pa je prinesel s sabo mnogo novih potreb, ki tudi hočejo biti rešene. Sedanja socialna doba zahteva vsestranskega delovanja. Kolpingova društva imajo namen, kot smo videli, varovati duševno stran pomočnikov, ne oziraje se pa toliko na zunanje njegove razmere. Te zunanje razmere uredovati namreč, razmerje pomočnikovo do druge družbe, do svojih delodajalcev, zahtevati od njih svojih pravic i. t. d., niso bile predmet društvu. Zato pa moramo pritrditi ugovoru, da so katol. rokodelska društva premalo socialna. Duh časa zahteva, da stopi tudi pomočnik na polje socialne politike. Zato je treba, da ga društvo na to navaja. To pa se more zgoditi, ako se upeljejo v društvih socialni kurzi, v katerih naj se v poljudni obliki obravnavajo aktualna vprašanja:

1. Proti raznim socialnim zmotnim sistemom, s posebnim ozirom na versko vzgojo.
2. Treba je, da se privadijo društveniki samostojnih nastopov, kar se doseže z dispu-

ranjem pri posameznih predavanjih. Kako velike vrednosti je pač, ako se more preprost rokodelec na shodih v bran postaviti proti lažnjivim liberalnim in socialno-demokratskim kričanjem. Da je to prav lahko izvedljivo, se je prepričal lahko vsak udeleženec shoda nepolitičnih društev dne 7. t. m., kjer so vrli štajerski mladeniči imeli dovolj poguma pred toliko množico zborovavcev poseči v debato.

3. Navajati jih do tega, da bodo mogli kot rokodelci v strokovnih društvih, kamor meri vsa naša sedanja socialna politika, društva uspešno voditi in jih naučiti na pravi red v poslovanju, kar se doseže s poukom v knjigovodstvu, zlasti v onih krajih, kjer še niso upeljane obrtne nadaljevalne šole.

Veliko nalogo nalaga nadalje katol. rokodelskim društvom paznost za zdrave razmere glede stanovanja rokodelskih pomočnikov, in to osobito v mestih, kjer pomočniki večinoma ne stanujejo več pri svojih mojstrih, ampak v privatnih stanovanjih. Na vsak način je dolžnost društva paziti, da stanovanja udov odgovarjajo vsem zdravstvenim zahtevam, kakor tudi zahtevam v moralnem oziru. Gotovo se ne zahteva nekega absolutističnega, policijskega nadzorstva, ampak nadzorstva, kojemu prostovoljno se podvreči bode osebna čast društvenike vezala.

Veliko dobrega lahko naredi društvo katoliških rokodelskih pomočnikov glede na zavarovanje. Razložiti jim je treba pomen zavarovanja in skrbeti tudi, da se vsi faktično zavarujejo. Bolniške blagajne imamo, a za zavarovanje za starost se še ni nič naredilo. In ravno tukaj more pričeti kat. rokodelsko društvo silno potrebno delovanje. Gotovo je na Kranjskem toliko rokodelcev, da bi se dalo uspešno ustanoviti zavarovalnico za starost. In njen voditelj bi bilo katol. rokodelsko društvo. Seveda je zopet res, da je treba pri tem resnega in morda tudi spočetka težavnega dela. Tega ne tajimo, a možje,

Prvi denar.

Poznala sta se že dalje časa. On je bil sin poštenih starišev, ki so hoteli z njega imeti duhovna; a človek obrača, Bog pa obrne. Oče je umrl in mati so bili veseli, da je prišel njen Jožek h ključavničarju. Ona je bila hči revne vdove. Stariši so jima želeli vse dobro: saj sta bila oba pridna. Dobro bi se jima bilo godilo, ako bi bil mogel Jožef kako službo dobiti. To se pa ni dalo. In tako sta zidala zračne gradove in se tolažila z nado, da Jožef delo dobi.

Bilo je lepo popoldne po zimi. Vrata v sobico vdove Urbasove se odpro in vstopi čedna deklina, Neža, Jožefova nevesta.

„Danes prideš zgodaj, dekle“, nagovori jo mati, „ali prav je tako. Prvič že dolgo nisi bila pri nas, in drugič se je pri nas mnogo spremenilo. Kdaj si bila zadnjič tukaj?“

„Ravno pred tednom.“

„In glej, ravno jutri bode teden, ko je dobil Jožef delo.“

„Ali je mogoče, mati?“

„Seveda, deklina, seveda!“

Dekle se je razveselilo. Jožef ima službo, kmalu se bode njuna želja izpolnila. Tudi starka je bila vesela; ni čuda, sin ji je bil v starosti zaslomba in opora.

Ženski ste sedeli poleg sebe.

„Kje pa dela, mati?“

„Pri Poženelu, Nežika; pa tudi dobro plačo ima tam. Kar čudila sem se sreči, ki je naju doletela. Pomisli: zasluži dvanajst goldinarjev! Toliko denarja ne pomnim pri nas.“

„Dvanajst goldinarjev? To je lepo!“

„In mu še ni treba posebno veliko delati. Škoda, da nisi bila celi teden pri nas, slišala bi bila, kako se je Jožef hvalil.“

„Bolje, kot ako bi se pritoževal. Sicer pa, mati, nama bo tudi danes pripovedoval?“

„Seveda, seveda, le nikari ne skrbi.“

„Lepo vas prosim, kam bote toliko denarja dali?“ vpraša poredno Nežika.

„Zadnji čas sva prišla v dolgove. Moko sva jemala že dva meseca na dolg, že sama nisem vedela, kako si opomoreva. Kar jaz s perilom zaslužim, je majhna stvar. No, Gospod Bog je nama pomagal. Ali da ne pozabim: kam bomo dali toliko denarja? Poplačamo dolgove, in hranili bomo, hranili za poroko. Saj vaji z Jožetom poznam.“

Dekle je zarudelo. Mati nadaljuje: „Ti boš imela nekaj grošev po očetu, in Jožefu se je ponudila priložnost si nekaj prihraniti. Enkrat se bode vama še dobro godilo!“

„Mati! Tukaj sedim, in pozabila bi že bila, da grem za šiviljo nekaj kupit. Lepo bi me

oštela. Zvečer pridem. Sama sem radovedna, kaj bode Jožef povedal.“

„Le pridi!“

Ura je odbila šest. Vrata Poženelove tvornice so se odprla, delavci silijo ven. Med zadnjimi je bil Jožef. Obdan od tovarišev je stopil z jasnim čelom, ne brigajoč se za mraz, da je kar škripalo. Saj je imel v žepu denar, denar, ki ga že toliko časa ni videl. V duhu se je veselil, kako ga pozdravijo mati, kako bodo segli po denarju, da poplačajo dolgove.

„Petak dobi trgovec“, misli po potu. „Čudil se bode, kje sva dobila denar“. In skoraj mu ni bila všeč misel, da bode trgovec najbrže že vedel, kje in kako službo je dobil.

„Čuj Jožef, pojdimo na kozarec piva“, ga vabi eden tovarišev, ki so ga spremljevali.

„Ne grem, mati čakajo na denar, zamudim se, skrbelo bi jih.“

„Ne bodi otročji, Jožef!“

„Hočem tudi prinesiti prvi zaslužek celega domov.“

„Ne boš ti nič plačal, bom jaz“, ponuja se drugi.

„Tudi Neža me bo čakala.“

„Te bo že počakala; dosti sta se videla, vsaki dan.“

ki načelujejo društvom, se ne smejo ustrašiti nikakih skrbi pri podjetjih. Saj vodi jih upanje, da konečno le dosežejo svoj smoter in zavest, da trud in skrbi bodo rodile veliko sadov ubogim trpinom.

Delokrog kat. rokodelskih društev je velik in vsestranski, oziroma moral bi biti. Res pa je, da se je vsega tega prav malo zgodilo. Ako pa se ni zgodilo, kar bi se zgoditi moralo, je vprašanje o potrebi reforme kat. rokodelskih društev rešeno. Reforme je treba, ako hočemo, da bodo kat. rokodelska društva izvrševala svojo dolžnost. Izmed navedenih točk niti ene ne sme izpustiti. Društva kakor so sedaj, so bila pač dobra v Kolpingovem času, danes pa so razmere povsem drugačne. Gotovo bi Kolping sam, če bi živel, društva reformiral, saj njegov namen je bil z društvi dati zadostila vsem potrebam in zahtvam časa. Ako se pa ne spremene katol. rokodelska društva, je bolje, da stopijo na njih mesto katoliška nepolitična izobraževalna društva. Mero-dajni faktorji naj torej skrbe, da se čim preje resno prične delati na reformi njim samim v zaslugo, v hvaležni spomin na Kolpinga in udom kat. rok. društev v korist.

Odprte rane našega kmeta.

Nihče ne more temu oporekati, da je kmečki stan v Avstriji temelj države. Vendar se skoro nihče za to resno ne briga, da bi se ta temelj, ko se ga nesrečne okoliščine omajale in oslabile do skrajnosti, zopet utrdil. Poslanci in ministri delajo sicer nekaj v olajšavo neznosnih bremen, ki tlačijo kmeta, v resnici se pa ni za to še prav nič storilo, ker preprečijo vsak boljši korak vlade sebični kapitalisti. Tudi zadnji državni zakon, ki je bil sklenjen v korist kmetu, ne bo imel nič vpeha, še nesreča bo za kmeta v deželah, kjer so gospodarji samogoltni liberalci, ki bodo skušali tudi deželne kulturne svete izrabljati v to, da bodo delili svojim pristašem groše, kmetom pa knofe.

Zadnji čas je, da se kmetje boljše organizujejo, in da pokažejo svojo moč. Ko se jih bodo začeli razni faktorji bati, jim bodo tudi pomagali, prej pa ne. Kdo je vzrok, da še niso odpravljene graščinske svoboščine in da pol stotine nemških graščakov komandira deželni zbor slovenske Kranjske? Kmetje so krivi, ki se ne vzdignejo kakor en mož, ko se jim krati pravica, in se nekateri še dajo za kozarec vina zlorabljati, da svojim tlačiteljem, slovenskim in nemškim liberalcem, poljubljajo pete. Pred vsem tedaj treba kmetom stanovskega ponosa, spoznanja koristi, ki prihaja po stanovski organizaciji, in bolj odločnega skupnega nastopa za stanovske koristi. Glavna zaslomba katoliško-narodni stranki je po svoji naturi konservativni

kmečki stan in zato bi se morali voditelji stranke pred vsem brigati za prospeh koristi tega stanu. Stranka s kmetiskimi posestniki stoji in pade.

Katere so najhujše rane, ki zdelujejo našega kmeta? Prva je ta, da kmet ono, kar potrebuje, vedno dražje plačuje, vedno ceneje je pa ono, kar prodaja. Rokodelci, ki napravljajo kmetu obleko za družino in opravo za gospodarsko poslopje, mu prinašajo za slabo blago veliko večje račune, kakor pred leti; ko pa kmet žito pelje na trg, bi je kmalu moral zastoj dati. Posli so polovico dražji, kot so bili pred 30. leti, za to pa niso bolj pridni, ampak manj delavni kot nekdanj, ker se že hočejo ravnati po urah tovarniških delavcev. Kar se tiče žitnih cen, mora pomagati država, da za kmeta ugodno uredi kupčijo na žitni borzi in carino. Glede drugih pridelkov pa si morajo pomagati kmetje tudi sami, da si pri prodaji ne bodo delali konkurence. Znano je, da se kmetje okolu mest skušajo prekositi, kdo bode ceneje dajal gospodi mleko. Ta nespametnost mora nehati. Snovanje gospodarskih zadrug je rešitev za kmeta. Teh zadrug se liberalci zato boje, ker bodo kmetu koristile.

Drugo hudo rano pa dela kmetu pijača. Ravno pred tednom dni je bilo v Ljubljani posvetovanje, kako bi se omejilo pijančevanje, ki našemu narodu neizmerno škoduje. Ta rana je tem bolj nevarna, ker jo je težko ozdraviti. Posli in delavci zahtevajo pijače, če ne jih ne dobiš za košnjo in mlačvo. Odločno zahtevajo spiritovec. Gospodar se uda, ker ga spiritovec manj stane kot vino. Dela se po njem slabo, ker izsesava moči in ves rod hira, da se še na otrocih pozna slaboumnost, kjer je spirit gospodar. Kaj storiti? Gospodarji bi se morali zavezati med seboj, da žganih pijač ne bodo dajali delavcem. Dežela in država naj pa žgane pijače še bolj obdavčita in ta davek porabita za prospeh kmetijstva in plačevanje zemljiškega davka. Kdor je prijatelj ljudstva, delaj na to, da se zacelijo kmetu rane!

Kakšen človek ne sme biti, da bo inteligenčen.

Iz Idrije.

Pri nas blizu Idrije je storil neki kmetič strašen greh. Ko se je namreč povrnil z božje poti k sv. Križu — tako poroča „Jednakopravnost“ — bil je tako predrzen, da je šel v okr. hranilnico in posojilnico v Idriji, kjer je blagajnik Tinče Lapajne, ter je dvignil svoj prihranjeni denar. „Otrok nimam“, je pravil, „kaj hočem z denarjem. Gospod so mi priporočili, naj dam nekaj za mašo, nekaj pa za zamorčke“. In res je dal petdesetak za maše, za desetak je pa kupil zamorčka — toda tega mu ne bodo morda

poslali dobri misijonarji — ampak dobil bo le fotografijo, zamorčka bodo pa izšolali za duhovnika, ki bo molil za dušo svojega dobrotnika. Da, kam gre naš denar . . . — milo zdi huje „Jednakopravnost“, kakor bi bil njen zalagatelj Dragotin Lapajne dal iz svojega žepa. „Morda pride še ta nadepolni zamorček“, sklepa „Jednakopravnost“, „v našo kranjsko deželo pomagat našim klerikalcem pri njihovem vrlem delu ali pa kot „leibdiener“ k Šusteršiču“.

Ne vemo, koliko je resnice na tej dogodbi s tem kmetičem. Pravil pa jo je gospod župan svojim prijateljem v zabavo v „štibelcu“ pri črnem orlu nekaj dni prej, predno je zagledala beli dan v „Jednakopravnosti“. Čudno pa je vse eno, kako in odkod dopisniki „Jednakopravnosti“ tako natančno zvedo, koliko denarja kdo dvigne.

Ti pa, kmetič, pomni: Da te liberalci ne bodo trgali po svojih listih, ne dajaj za maše in za zamorčke, ampak primakni kaj za kako sokolsko zastavo ter podpiraj olupševalna društva na papirju. O vsem tem se izpovej, kadar boš vzdignil v hranilnici svoj prihranjeni denar — prav gotovo te bodo v „Jednakopravnosti“ pohvalili, da si inteligenčen, ako bi tudi ne bil brez otrok in družine, kakor oni nesrečni kmetič, ki je dal za maše in za zamorčke. Tako denar ni bil več „naš“.

V Idriji bodo sedaj občinske volitve. Volivni imenik je bil postavljen čas razporežen. Ogle dalo si ga je več oseb. Bil bi pa še marsikdo posetil občinsko pisarno, ako bi bilo županovo glasilo „Jednakopravnost“ kaj mestne prebivalce obvestilo, kdaj je čas priti in ogledati si imenik. Ne vemo sicer zakaj, a resnica je, da so gospodje o tem molčali. Menda so se bali prehudega navala, zakaj po ravnokar odkritem odloku državnega sodišča sme volivno pravico reklamirati le prizadeta oseba sama.

Nekdo v Idriji je namreč nekaj izpuščenih opravičenih volivcev reklamiral. Dokazali so mu pa, da ni dosti inteligenčen, ker skrbi tudi za druge. Naprosili smo imenovanega reklamanta, naj nam pokaže odlok mestnega županstva v Idriji na njegovo reklamacijo. Dobili smo odlok v roke in ga tukaj navajamo v pouk raznim sitnežem ob času volitev: „F. G. in N. na G. se ne more vpisati, ker ni po razsodbi državnega sodišča z dne 28. januarja 1870., št. 12 in z dne 27. aprila 1877. št. 95 opravičen drugi se pritožiti, kakor prizadeti sam.“

Tako opravičeni volivci ne bodo smeli voliti, ker niso sami reklamirali, ako ne bodo morda c. kr. okr. glavarstvo drugih misli. Zahvalili bodo za to dobroto može, katerih geslo je: Jednakost, bratstvo, svoboda!

Nauk iz tega dogodka si pa sam lahko posnameš: Da boš veljal za inteligentnega človeka, ne brigaj se za pravice drugih, da ne boš pogorel kakor ta reklamant, kateremu so z odlokom državnega sodišča dokazali, na kako krivi poti da je, ko sicer razsoja glede občinskih volitev le u p r a v n o sodišče.

Izvirni dopisi.

Iz Kranjske Gore, 23. septembra. Pretečeno nedeljo vršil se je občni zbor podružnice sv. Cirila in Metoda za gorenjsko dolino. Celo leto je že preteklo, odkar se je vršil zadnji občni zbor, zato je bilo potrebno, da se podružnica oživi, tembolj, ker bota nas zapustila dva najbolj delavna člana, veleč. g. župnik Anton Žlogar, ki gre kot dekan v Šmartno pri Litiji in pa g. dr. A. Rogina, ki gre kot namestnik državnega pravdnika v Ljubljano.

Pri občnem zboru je bil izvoljen načelnikom g. dr. F. Kogoj, podpredsednikom gosp. dr. J. Flerin in blagajnikom č. g. Iv. Baloh. Naj bi novi odbor deloval v duhu odhajajočega predsednika, budil narodno zavest med našim ljudstvom ter z večkratnimi veseljami podpiral za Slovence najpotrebnejšo družbo sv. Cirila in Metoda.

Po občnem zboru je bila veselica sicer v majhnem štilu prirejena, ki je pa vendar vsem ugajala. Pevski zbor, mešan in moški, je zapel par krasnih pesmij. Strogi kritik bi sicer dejal,

„Celi teden že ne“.

„Le pojdi, jaz plačam!“

Skušnjava in lepa priložnost zastoj se pokrepčati, sta zapeljali Jožefa. Ko je sedel za mizo v krčmi, bilo mu je čudno pri srci, kesal se je, da je ubogal zapeljive tovariše. Povedal je tovarišem, a ti so ga zasmehovali in silili v pijačo.

Jožef je pil, hotel se je moškega skazati. Ali kmalu je čutil slabe nasledke. Glava mu je postala težka, telo okorno, akoravno je bil duh še čil. Ko je izrazil željo iti domov, zadonel mu je v odgovor nov zasmeh.

„Ali si pijan?“ vpraša eden.

„Pijan nisem, pa imam že dovolj“, odgovori. Toda imel je več kot dovolj, sam je čutil. Zato je vzel hitro klobuk ter zapustil krčmo. Zunaj je bil hud mraz.

* * *

„Čudno, mati, vendar delajo le do šestih. Sedaj je že osem in ga ni. Kaj bo?“

„Nikar ne skrbi, dušica“, tolaži mati, ali na licu se se ji je brala skrb, oko se je oziralo proti vratom, in usta so šepetala: Zakaj ga ni? Vzlic temu se je kazala pogumno, govorila o povišanju, ki Jožeta čaka, o naklonjenosti tovarnarjevi . . .

Sama je opazila, da traja ta razgovor predolgo.

„Kaj pa, če bi mu šle naproti?“

„Če se pa grešimo, in on pride domov, bo potem tudi v skrbeh, kje sve“.

Zopet je minulo pol ure, a nihče ni prišel. Potem se obleče stara vdova, Neža jo posnema. Stopite v jasno, mrzlo noč ter hitite proti tovarni. Ko pridete na mesto, kjer se je še malo zidalo, zavpije Nežika.

„Kaj je?“

„Glejte, mati, tam leži nekdo na tleh“.

In res mati pogleda in vidi človeka, sključenega ležati v snegu.

„Za Boga, saj bo zmrznil, revež!“

„Če že ni zmrznjen. Poglejve, morda ga rešive“.

Obe hitite k ponesrečencu. „Za Boga, je že trd!“

„In lica, kako omrznjena! V roki tišči — desetak . . .“

„Jezus, Marija!“

„Kaj je, mati? Kaj je?“

„Jožef je!!“

„Jožef?!“

Dvoje postav se je opotekalo v bridkem žalovanju in ihtenju, ki je prešinjalo huje kot mraz srca prišlih radovednežev.

da pesmi ne stoje na vrhuncu popolnosti, toda toliko smemo reči, da cela gorenjska dolina nima boljšega zbora, kot je v Kranjski Gori. Poslavljajoči se gospod župnik je v tem oziru poskrbel, da se je pri njegovem prihodu petje v cerkvenem in narodnem smislu popolnoma prerodilo. Dva komična prizora je priredil gosp. P. Rozman, znani vodja krščansko-socijalnih delavcev na Jesenicah, ki sta vzbudila navdušeno priznanje. Čisti dobiček pri srečolovu znaša okoli 80 kron, tako, da smemo biti z veselico popolnoma zadovoljni. G. hotelir J. Črne nam je za prireditve veselice prepustil svoj salon ter nam s pijačo prav dobro postregel, tako da ga moramo tujcem le priporočati.

V iskrenih napitnicah smo se poslovili od obeh članov dosednjega odbora. Ko je pred devetimi leti č. g. A. Žlogar prišel v Kranjsko Goro, tedaj se naši ljudje še zavedali niso, da so Slovenci. Sovražni duh, ki je vel iz sosednje Koroške, je zatrl vsako narodno zavest, zato je bilo najprej potrebno, izpodbiti predsodke, da je nemščina absolutno potrebna. To je gosp. župnik dosegel v cerkvi z obilnimi govori o sv. Cirilu in Metodu, pa tudi pri veselicah z mnogimi narodnimi govori. Dolina se je prebudila zlasti potem, ko je bila ustanovljena podružnica sv. Cirila in Metoda, ki je takoj prejela tri pokrovitelje: g. predsednika A. Žlogarja samega, č. g. župnika J. Aljaža in faro kranjskogorsko kot tako. Gospodu župniku se je storila marsikatera krivica, toda sedaj so se iz avtoritativne strani priznale njegove zasluge. Pa tudi v drugih ozirih je bilo delovanje njegovo uspešno. Njegova zasluga je, da je prejšnji liberalni župan izgubil popolnoma svoja tla in, ker je še sam k temu pripomogel, da je nepremišljeno ovadil gospoda kapelana državnemu pravdnikstvu, tudi ves svoj ugled. Cerkev Podkórenom je živa priča, kako je skrbel odhajajoči župnik za lepoto cerkva, za farno cerkev, ki se bo v kratkem vsa prenovila, so pa že tudi izdelani načrti. Sezidal je novo kaplanijo s prostovoljnimi darovi župljanov, ki je, lahko rečemo, ena najličnejših stavb v Kranjski Gori. To in še mnogo drugega bo zapisano s zlatimi črkami v srcu našega ljudstva.

Drugi, ki zapušča našo dolino, je pa gosp. dr. A. Rogina, okrajni sodnik v Kranjski Gori. Malo je uradnikov, ki bi si s svojim kulantnim, taktim obnašanjem v tako kratkem času pridobili srca vseh, kakor si jih je g. dr. Rogina. On je bil spoštovan od naših ljudij, ne samo radi tega, ker je bil prijazen z njimi, ampak zato posebno, ker je dal s svojim krščanskim življenjem ljudstvu prelep zgled. Škoda, zelo škoda je gospoda, s takimi besedami vsakdo obžaluje njegov odhod. Na višjem mestu so spoznali njegov talent, njegove duševne zmožnosti ter ga pozvali v Ljubljano na mesto namestnika državnega pravdnika. Naj bi na tem visokem mestu ostal tak, kot doslej, to je zadnja želja, katero gojimo ob njegovem slovesu!

Iz Idrije, dne 23. septembra. Bral sem svoje dni, da je francoski minister v zbornici prav ostro govoril proti klerikalnim šolam. Po končanem govoru ga primejo nekateri poslanci: kako se to strinja, častivredni gospod, ni li vaš sin v klerikalnem inštitutu, pri šolskih bratih in vi se drznete očitno zabavljati čez klerikalizem? — No, kaj hočete, v družini je moja privatna zadeva, v zbornici je pa to državna stvar. — Pa vendar, če vi menite, da je za vašega sina dobro, da je v takih rokah, bo ugodno menda tudi za druge? — Gospoda, sedaj je tak čas, nekaj moram govoriti v parlamentu, in sedaj je najbolj moderno, in tudi najbolj vleče malo vsekati po klerikalnih napravah. — Naglo je odkuril, pogovor mu ni bil všeč, a vprašalcem njegov odgovor tudi ni vgajal. Zaničljivo so se ozirali za njim in marsikateri je siknil: to je značaj, to je mož!

In zopet sem pred par leti slišal kot resnično govoriti, da je znani avstrijski minister svoja nekavalirska sina včasih prav pošteno — recimo po idrijsko — „namazal“. A ko so učitelji pri nekem zborovanju prav pohlevno namignili, da bi bila šiba v šoli za nekatere prestopke najprimernejša kazen, se je izrazil dotični minister ogorčeno: kako se more v prosvitlenem

20. stoletju govoriti o palci v šoli, ko vendar moderna veda ponuja toliko sredstev pripeljati otroke na pravi pot z milimi in humanimi pripomočki!

Toraj doma, v privatnem življenju tako, v javni šoli drugače. Kar je liberalcu za njega dobro in koristno, to naj bode za druge škodljivo!

Na ta kontrast sem se tudi spomnil, ko sem slišal, da tudi idrijski liberalci posnemajo v praksi francoske in avstrijske ministre. Ravnokar so naši veljaki poslali svoje nadebudne hčere v višje šole, kakor se pa nahajajo v našem mestu. In veste, kam so jih poslali si pridobiti višjo izobrazbo in dostojno omiko? Vsi, od prvega do zadnjega v samostanske šole, torej h klerikalcem.

Res je ta mesec pisal slovenski pedagogski list zoper samostanske šole. Pa človek bi sodil, to je neko kruhorstvo, to je konkurenca. Težko se zdi, ako so drugod boljši vspehi, ali da imajo ljudje do samostanov več zaupanja, kakor do državnih šol. Da to boli, ni čudo in zato nisem zameril „Popotniku“ kritike, če tudi ni bila utemeljena in razlogi kaj posebno podprti.

Tudi bi se ne čudil, ako bi v klerikalne šole pošiljali svoje otroke delavci, rudarji ali pazniki. Ti so po mnenju liberalnih časnikov „nerazsodna masa ali celo analfabeti“. Enako bi še to zagovarjal pri — govorimo po Krsnikovo — „jari gospodi“, a ne morem pa tega odobravati pri naši inteligenci, ali celo pri plemenitah. Ti bi morali biti vendar dosledni, ako hočejo biti res kavalirji. Saj v zasebnem življenju tako radi mahajo po klerikalcih, slikajo samostanske naprave kot zastarele, za naš moderni prosvitljeni vek nesposobne, in vendar izročajo najdražje, kar imajo — svoje otroke — klerikalnim šolam. V samostanu, menijo, bo za otroke najboljše preskrbljeno, tu bodo na varnem glede pravosti, omike in napredka.

Neki preprost človek se je izrazil o takem postopanju: ti ljudje pljujejo v skledo, iz katere zajemajo. Rekli bote, to je izgovoril kak robot „kmetavs“, zato jaz njemu očitno ne pritrdim, ker nočem biti robot, a mislim si po svoje in čudo, moje misli se precej vjemajo z njim.

Dandanes se vpije: klerikalizem je naš sovražnik, tega zatreti kakor gada, je najbolj važna naloga vsacega naprednjaka. In zabavljajo v družbi, agitirajo pri volitvah zoper klerikalce, podpirajo in čitajo liberalne časnike — potem pa podpirajo samostanske šole! Klerikalne šole so jim najslabše v družbi in pri časniku, a sam svoje otroke da vzgojevati šolskim sestram! V teoriji podira, v praksi podpira, z eno roko odbija klerikalnega zmaja, z drugo mu pa hrano daje, da se še dalje časa lahko pri življenju ohrani. To je res moško, značajno, kaj ne?

Prepričan sem, da bodo enako ravnali, ko se enkrat škofovi zavodi otvorijo. Sedaj sicer udrihajo po njih, zabavljajo čez one, ki žrtvujejo male doneske za konvikt, tam, pravijo, se bo širilo le nazadnjaštvo in tema. A ko bodo zavodi enkrat stali, približevali se bodo naprednjaki in tiščali svoje sinove v klerikalno gimnazijo ravno tako, kakor sedaj moledavajo svojim hčeram za vstop v samostanske šole.

Politični pregled.

Propadanje Ogerske. Madjar (?). Csazvolszky je izdal ravnokar brošuro z naslovom „Kralj in njegovi svetovalci“, v kateri opisuje žalosten položaj Ogerske. Pravi, da je Ogerska blizu propada. Nagodba z Avstrijo, osvajanje teritorija po nevarnih narodnih agitatorjih, strašno naraščanje vojniških stroškov, lahkomišelnost ljudstva ter lenoba na vseh koncih in krajih; izseljevanje, brezposelnost uradnikov, neštevilne defraudacije na javnem imetju, propadanje erdelskega madjarstva, prehajanje madjarske posesti v tuje roke itd. — vse to je dovedlo Madjarsko do propada, od katerega jo težko kdo reši. — In vendar govore, da je Madjarska obljubljen deželca? — Morda pa samo za žide?

Narodni kongres Poljakov. Za narodni kongres, na katerem bodo zastopani vsi Poljaki,

je priglasižen že 25 referatov. Mej drugim bodo govorili: o poljskem vprašanju na Pruskem, o vprašanju poljskega korespondenčnega biró-a, o Poljakih v Šleziji, o onih v Bukovini, o „grešnem podpiranju nemških šol po mestnih občinah Lvov in Krakovo“, o narodni organizaciji, o narodni vzgoji, o konstitucionalnih svobodah, o narodni morali, o reformi običajev, o podpiranju deželne industrije itd. Na shod se je priglasilo nič manj nego 47 poslancev.

Bivši cesaričini Štefaniji je umrla zadnji petek 19. t. m. mati, belgijska kraljica Henrieta. Tudi Štefanija je pohitela k mrtvaškemu odru svoje matere. Oče, kralj Leopold, ki ne mara svoje hčere, odkar se je omožila z grofom Lonyayem, pa ji je namignil, da ne sme ostati na kraljevem dvoru. Štefanija se je jokaje odstranila. Ljudstvo jo je videlo jokati in ji kazalo svoje sočutje. Klicalo ji je: „Živela princezinja, proč s kraljem!“

Protinemska struja v Rusiji. Rusko časopisje je začelo zadnji čas ostro pisati proti Nemčiji in opozarjati rusko vlado na to, da začne enkrat bolj natanko gledati na prste Nemcem, živečim v Rusiji. Posebno pozivlja časopisje rusko vlado, naj nikar ne oddaja važnih služb ruske uprave Nemcem.

Namena ne bodo dosegli! Na Francoskem zapirajo redovniške šole in izganjajo redovnike. To je ljudstvo vzdramilo in marsikje, kjer prej ni bilo katoliške zavesti, začela se je sedaj oglašati. Zadnje nedeljo se je iz pokrajine Breton naredilo velikansko romanje v Lefolgoet. Udeležilo se ga je okoli 65.000 ljudi. Maša je bila pod milim nebom in ljudstvo je skupno molilo za redovnike. Po svetem opravilu so se slišali klici, izražajoči navdušenje za katoliško vero in redovnike.

Domače novice.

Hrvati v Zagrebu proti „Slovenskemu Narodu“. Kakor pri vsaki zadevi, tako se je tudi pri zagrebških dogodkih postavilo glasilo slovenskih liberalcev na ono stran, ki ima našemu narodu neprijazno smer. Mažarska vlada je določila, da morajo Zagrebčani plačati škodo, ki je nastala vsled zagrebških izgrediv. Tak odlok je vlada izdala napram hrvaškemu prebivalstvu! Kadar so se prigodili izgrediv od strani Lahonov v Trstu, ali od strani Mažarov v Budimpešti, tedaj seve ni bila vlada tako skrbna za oškodovance. „Slovenski Narod“ je bilitist, ki je tako postopanje mažarske vlade izrečno odobral in se celo norčeval iz Hrvatov. Druzega ni bilo skoro pričakovati od lista, katerega prvaki so zvezani z Nemci in v drž. zboru s Srbi in ki letajo za vladno milostjo. Pri tej priliki pa je prišlo še nekaj družega na dan. Ta list leži skoro po vseh zagrebških kavarnah in iz njega so se Hrvati napačno informirali o naših razmerah. Iz Zagreba se nam poroča, da sedaj „Slovenski Narod“ mečejo iz ondotnih kavarn. Mi nimamo nič proti temu, ker je „Slovenski Narod“ itak v nasprotju z ogromno večino slovenskega ljudstva. Svoje somišljenike v Zagrebu opozarjamo, da priporočajo širjenje našega dnevnika „Slovenca“, ki vedno odločno povdarja hrvaško-slovensko vzajemnost in ki ima vsak teden več dopisov o hrvaških razmerah, katere osvetljuje v pravi luči. Spravite „Slovenca“ v zagrebške kavarne in restavracije, tako bodete v zvezi z mnenjem slovenskega ljudstva. „Slovenski Narod“ ne zastopa naše ljudstvo, ampak samo par liberalcev, od katerih se naše ljudstvo vedno v večjih množicah obrača proč.

„Narodova“ finesa. List slovenske inteligence je priobčil v ponedeljek to-le cvetko: „Tega vendar ne moremo gledati, da se na račun nenaravno zabranjene ženitve duhovnikov zapeljujejo od teh „deviških“ ljudi naše žene, one-čaščajo naše hčerke ter se spreminjajo bivališča Kristusovih namestnikov v navadne bordele.“ — Spominjajoč se, kako je slavni Wolf branil čast žena in deklet, vprašamo g. Malovrha, če so kaj zarudeli ljubljanski trinajstredniki, ko so čitali te besede? Ali ve gosp. Malovrh za tistega naprednjaka, ki zapeljuje ženo svojega prijatelja?

Ljubljanskemu obč. svetu je vlada odklonila prošnjo, da bi se mestni upravi olajšali obroki plačevanja potresnega posojila. Mestna uprava je sedaj v velikih denarnih zadregah. Regulacije mora vse opustiti, pa tudi še nekaj drugega ji grozi... Dr. Tavčar je zastopnik Ljubljane, a ni nič izposloval za to mesto, dasi je rekel, da je glasoval za dispozicijski fond radi tega, da se Ljubljani olajša plačevanje obrov potresnega posojila. Videli bomo, kako bo Tavčar sedaj nastopil proti vladi in — dež. predsedniku, ki daje za Ljubljano neugodne informacije na Dunaj. „Narod“ molči!

Dr. Ferjančič, zastopnik gorenjsko-notranjskih mest in trgov še sedaj ni povedal, kako je koristil svojim volivcem, da se ni postavil v državnem zboru na stališče katoliško-narodnih poslancev, da naj se naloži davek na železniške vozne listke samo na II. in I. razred, ne pa tudi na III. razred in zakaj je glasoval za to, da se tudi voznja v III. razredu podraži. Dr. Ferjančiča, ki tako skrbi za svoje volivce, so volivci posebno lahko veseli.

Manifestacijski shod 12. oktobra je torej vlada prepovedala. Dne 12. oktobra se torej vrši romanje na sv. Goro, proti vladnemu odloku je pa vložen rekurs. Namestu enega tabora bodo, ako vlada rekurs odbije, trije tabori, eden na Gorenjskem, eden na Dolenjskem in eden na Notranjskem, govorila pa bodeta na jasen način tudi ljubljanska okolica in ljubljansko delavstvo. Preskrbeli bomo, da bo vsak teh taborov tak, kakeršen bi bil sedaj samo ljubljanski. Somišljeniki, takoj na agitacijo!

Shod v Žireh. Katoliško-narodna stranka je priredila v nedeljo sijajen shod v Žireh. „Narod“ je o tem shodu prinesel dopis, v katerem dopisnik trdi, da je bilo na shodu samo 200 oseb. Ako bi se dopisnik potrudil na shod, tedaj bi videl na shodu 700 krepkih mož. Shod, na katerem so govorili poslanci dr. Šusteršič, dr. Žitnik, dr. Krek je imel velikansko upliv in zborovalci so navdušeno odobrili odločni nastop naših poslancev. Liberalci so bili tako preplašeni da so se zarili mej konjske fige in so iz zasede vrgli na voz dr. Šusteršičev konjsko figo. Mi smo že prej vedeli, da je žirovski liberalizem vreden konjske fige, sedaj so pa liberalci sami to potrdili. Žirovci, proč od stranke konjske fige!

Iz St. Vida nad Ljubljano. Čudno se nam zdi, kako more vendar zadnji „Slov. List“ tako pisati od našega nadučitelja gosp. Žirovnika. Iz onega dopisa bi človek mislil, da je g. Žirovnik še vedno pristaš liberalne stranke, dočim drugi pripovedujejo, da je prejšnjemu svojemu prepričanju slovo, ter, da je na „Sl. Narod“ naročen le radi drugih. Prišel je menda res do prepričanja, da pisave „Sl. Naroda“ ne more prenašati pravi Slovenec. Menda se celo sramuje tega lista in ga skriva pred drugimi. Nam se seveda vsa stvar precej čudna zdi, na eni ga „Slov. List“ opisuje kot liberalca, dočim ga drugi hvalijo kot moža, ki je zopet našel izgubljeno svoje pravo prepričanje. Kje je resnica, g. Žirovnik? Odgovorite! Nam je ležeče na Vašem ugledu.

Deputacija ljubljanske obč. sveta na Dunaj. Piše se nam: Deputacija obč. sveta gre torej zopet na Dunaj. Kar ni pomagalo Tavčarjevo glasovanje za dispozicijski zaklad, to naj pomaga navzočnost deputacije ljubljanskega obč. sveta na Dunaju. Tudi Tavčar gre z deputacijo na Dunaj. Da bi imel primerno družčino, smo pričakovali, da občinski svet izvoli z deputacijo občinskega svetnika dr. Kušarja. To bi bilo tem bolj priporočati, da bi tako tudi na Dunaju spoznali pravo slovensko „inteligenco“.

Romanje na sv. Goro in na grob kardinala Missia se vrši v nedeljo, dne 12. oktobra. Posebni vlak je naročen in v najkrajšem času naznanimo v „Slovenca“ natančni čas odhoda s posameznih postaj in znižane vozne cene. Vspored bo urejen tako, da si bodo romarji tudi Gorico lahko ogledal. Vlak bo sprejemal romarje do zadnje postaje pred Gorico. Število udeležnikov naj se do 6. oktobra naznani z označenim voznim razredom na naslov dr. Ivan Janežič, profesor bogoslovja v Ljubljani. Za Ljubljano sprejema oglasila gosp. Maks Brus, trafikant pred škofijo, istotako samo do 6. oktobra. Prosimo somišljenike, da

skrbe za veliko udeležbo, da se tako v častnem številu zberemo ob grobu velikega dobrotnika našega naroda, nepozabnega nam vzornika kardinala dr. Missia. Na svidenje dne 12. okt. na sv. Gori!

† **Ivan Vrhovec.** V Ljubljani je umrl profesor gospod Ivan Vrhovec, odličen slovenski znanstvenik in pisatelj. Pokojnik je dosegel starost 50 let, umrl je torej v najlepši moški dobi. Z največjim veseljem se je pokojnik bavil z zgodovino Ljubljane. Pokojnik je v svoji boleznini mnogo trpel, tako da mu je bila smrt prava rešiteljica. N. v. m. p.!

Napredna dama proti nedeljskemu počitku. Poroča se nam, da je neka napredna dama agitirala po Ljubljani za nek rekurs proti nedeljskemu počitku v trgovinah. Rekurs je bil oddan na prvo inštanco, t. j. mestni magistrat. Razume se, da bomo priobčili imena vseh tistih, ki so podpisali rekurs, da bo kupujoče občinstvo spoznalo tiste, ki trgovskim pomočnikom ne privoščijo nedeljskega počitka.

G. Ivan Sirovatka, našega vrlega somišljenika, so v Zagrebu že izpustili iz preiskovalnega zapora. G. Hinko Sirovatka, urednik „Glas Naroda“, je pa še vedno v preiskovalnem zaporu in okuša mažarsko „pravičnost“.

Iz Križev pri Trziču. Lep, veličasten dan je bil 14. september za naše „Katoliško izobraževalno društvo“. Počastili so ga prevzvišeni knezoškof Anton Bonaventura s svojim obiskom ter se udeležili tudi igre, katero je priredilo vrlo društvo in sicer „Dr. Vsezna in njegov sluga Štipko Tiček“, o kateri so se Prevzvišeni pohvalno izrazili, ter so pevce in igravce bodrili k vstrajnemu delu še nadalje na tem potu, kar so jim navzoči tudi z veseljem obljubili. Prehitro so se morali Presvitli posloviti od nas. Kar očarali so vse navzoče s svojo prijaznostjo in svojim veselim licem, zato jim bodi na tem mestu izrečena najprisrčnejša zahvala za prijazne nam opomine.

Iz Zagreba. Vseh obtožb radi zadnjih zagrebških dogodkov je 92.

Prošt v Gorici. Proštom v Gorici je imenovan dosedanji profesor v centralnem semenišču g. dr. Alojzij Faidutti.

Grozni stariši. Kajzar Franc Duh in njegova žena Elizabeta z Raškega vrha (občina Raka) sta bila te dni aretirana, ker sta na sumu, da sta svojo lastno, 11 letno hčerko umorila. Preiskava je izkazala, da ima umrla deklica res prebito lobanjo. Duh in njegova žena sta pa tudi na sumu, da sta že prej l. 1879. in 1890. umorila dva svoja otroka.

Umetniška razstava se je otvorila v soboto, dne 20. t. m. v dvorani „Narodnega doma“ v Ljubljani. Otvoritev se je izvršila na slovesen način; slik je izloženih okoli 150, ter so se udeležili razstave veščidel vsi slovenski umetniki.

Samomor učiteljskega pripravnika. V Ljubljani se je vstrelil v petek 19. t. m. po noči učiteljski pripravnik A. Bajc, sin učitelja v Renčah pri Gorici. Vzrok samomoru je ta, ker ni izdelal ponavljavnega izpita iz nemščine.

Ustanove za uslužbence južne železnice. Kakor vsako leto, razdelili se bodo tudi letos razni dohodki od ustanov za pomoči potrebne, onemogle nekdanje uslužbence južne železnice, oziroma vdove in sirote. Prošnje v to svrhu oddajo naj se najkasneje do 30. oktobra t. l. pri načelništvu južne železnice, kjer se izvedo tudi natančnejša poročila.

Hud mlinar. Dne 16. t. m. je prišla 70 letna Marija Braček v mlin Matija Letnik v Trnovcih. Ker ji je dal slabo moko, se je začela kregati. Vsled tega se je Letnik tako razjezil, da je začel po starki udrihati z metlinim držajem. Strl ji je pri tem kost v levi roki. Letnik je prišel zato v luknjo.

Slovenskim abiturijentom! Slovenski stariši, koji sinovi gredo študirat na Dunaj ali v Gradec, skrbite, da se vpišejo v katoliško-slovenski društvi „Zarja“ v Gradcu, „Danica“ na Dunaju. Tam bodo našli prijatelje, zveste katoliški veri in slovenskemu narodu.

Naš rojak operni pevec Naval Pogačnik bo letos pel na operi v Parizu.

Slovensko gledališče v Ljubljani je danes pričelo s svojimi predstavami.

Mariborska gimnazija. Vsled velikega števila slovenskih učencev v prvi razred bi se moral po predpisih ta razred deliti. To se pa doslej še ni zgodilo in se najbrž tudi ne bo. To postopanje šolskih oblasti je nezaslišano, ker vsled tega trpe dijaki, katerim učitelj ne more posvetiti potrebne pozornosti. Izgovor, da manjka potrebne učne moči, je popolnoma nedostaten in jalov, ker bi se jih bilo že lahko poiskalo pred 15. septembrom, ker se je že meseca julija javilo okrog 50 dijakov. Naši državni poslanci imajo dolžnost, da na pristojnem mestu apelirajo, da se te razmere spremene.

Naraščajoče izseljevanje. V Ameriko odpotuje dan za dnevom več ljudi, deloma s Kranjskega, deloma s Hrvaškega, in če pojde to tako dalje, bo kmalu polovica prebivalcev v Ameriki. V torek se jih je zopet odpeljalo iz južnega kolodvora 169.

Vabilo k predstavi, katero priredi „Katoliško izobraževalno društvo sv. Jožefa“ v Trziču jutri v prostorih gosp. Henr. Dobrina (na Skali). Vspored: 1. Petje: a) Domu, Ant. Foerster; b) Čolnicku, H. Volarič; c) Triglav, J. Aljaž. 2. Igra: Dr. Vsezna in njegov sluga Štipko Tiček, veseloigra v dveh dejanjih. — Začetek točno ob 8. uri zvečer. Vstopnina: Za neude: I. sedež 80 h, II. sedež 60 h, stojišča 40 h. Za ude: I. sedež 60 h, II. sedež 40 h, stojišča 30 h. K obilni udeležbi prijazno vabi odbor.

Razne stvari.

Afera Wallburg. Te dni vršila se je pred deželnim sodiščem v Ljubljani kazenska razprava, tičočna se znane afere Wallburg, o kateri aferi smo že svoječasno poročali. Neki Maks Staudinger je bil namreč obtožen, da je iz matice ljubljanskega vojaškega dušebrižniškega urada iztrgal dva lista in napisal v isto falsificirano potrdilo o poroki pokojnega nadvojvode Ernesta z Lavro Skublic, baroninjo Wallburg. Na podlagi te ponarejene listine so otroci Lavre Skublic: Ernest in Lavra Skublic ter Klotilda Szimicz priglasili svoje zahteve na zupuščino nadvojvode Ernesta. Ljubljansko deželno sodišče je pričelo kazensko preiskavo tudi proti tem trem, ali jo proti Lavri in Klotildi ustavilo, Ernest pa živi v Budimpešti, je ogerski državljani in ga tamošnja oblastva nočejo izročiti. Branitelj obtoženca Staudingerja, odvetnik dr. Viktor Rosenfeld z Dunaja, je zahteval, da bi bila razprava javna, kateri zahtevi pa sodni dvor ni ugodil. Staudinger je priznal, da je ono listino falsificiral, a to da je storil samo v ta namen, da bi mogel dobiti avtentično listino o morgnatični poroki nadvojvode Ernesta z baroninjo Wallburg. Sodni dvor je spoznal Staudingerja krivim in ga obsodil na 4 mesečno navadno ječo.

10 milijonov novega davka. Nečuven napad na žepe avstrijskega posebno ubožnega prebivalstva se je izvršil te dni vsled sklenitve novega petrolejskega kartela. Brez vsakih dokazov o podraženju pridobivanja petroleja, brez vsake premembe tržnih razmer so zvišali židovski kapitalisti ceno petroleja za štiri in pol krone pri meterskem stotu. Ves ta večji dohodek pride v prid židovskim kapitalistom kot nov čisti dobiček. Ta dobiček pa nikakor ne bo majhen. Če vzamemo najmanjšo množino petroleja, ki se rabi v naši državi, namreč 2,170.000 kubičnih metrov, znaša novi davek ogromno vsoto in sicer 9,760.000 kron. Ker višji stanovi rabijo sedaj za razsvetljavo večinoma elektriko ali plin, bodo morali to ogromno vsoto plačati večinoma le nižji sloji prebivalstva.

O ruskem carju. Častni telesni zdravnik carjev, dr. Leo Beethenson, je zatrdil poročevalcu „Berl. Tagblatta“, da so izmišljene vse govornice o slabem zdravstvenem stanju carja, o njega namerah za odstop in pa o duševni depresiji radi tega, ker še ni prestolonaslednika. Odkar je lansko leto prestal legar, da je car popolnoma zdrav in poln veselja do dela. On da v polni meri zadošča svojim vladarskim dolžnostim, in nima druge želje, nego da povspejuje blaginjo ruskega naroda. Carjevo rodbinsko življenje je najsrečnejše; on ljubi prisrčno svoje otroke in naravnost obožuje svojo ženo. Ves čas,

ki mu ga dovoljujejo vladarske dolžnosti, posveča svoji rodbini. Car je še mlad in njegova soproga tudi. Oba sta uverjena, da dobita prestolonaslednika. In nobenega vzroka da ni za dvome na tem.

Pravoslavni škofje. Neki budimpeški list javlja: Srbski arhimandrit Sava Jovanović je izdal brošuro, v koji podtika niškemu škofu Nikanoru prevaro, popravljanje spisov in nemoralnost. Vlada ni hotela škofa izročiti preiskavi, ker se noče mešati v cerkvene stvari, a z druge strani se trdi, da je niški škof učinil vladi mnogo političnih uslug. Veliko senzacijo pa je vzbudilo dejstvo, da je kralj takoj po izdaji one brošure pozval škofa na dvor in ga odlikoval z velikim redom. Jovanovića je vlada hotela dati v samostan, a je on še o pravem času pobegnil v inozemstvo.

Rumunsko vseučilišče na Ogorskem. Rumunska „Tribuna“ piše o živi potrebi rumunske akademije na Ogorskem in mnogo agitira za ta toli potreben zavod, za koji se že tako prizadeva rumunska „Asociatrana“. Seveda Ogrom to ni nikakor po volji.

Ujeta preiskovalca. Dva učenjaka iz Basela sta se napotila na otok Celebes, da bi ga popolnoma preiskala. Namenila sta se, da gresta v Dougalo, v kraj, po kojem do danes še ni hodil nikak Evropejec. Toda njiju načrt se je ponesrečil — ujeli so ju namreč ondotni domačini. Sicer je ondotna indijsko-nizozemska vlada takoj odposlala vojake — kakor se poroča iz Haaga — toda do sedaj še niso dobili švicarskih učenjakov.

Strežnica priznala zastrupljenje. Iz Čikage se poroča: Emily Etheridge, ki je služila kot strežnica v tukajšnji presbiterijski bolnišnici, je priznala, da je po zmoti dala nekemu bolniku strihnin zavžiti namesto zdravila. Žrtev njene zmote je bila Laura Moore, čegar nenadna smrt je bila zagonetka zdravniški vednosti, dokler ni strežnica povedala svoje zmote.

4 otroke umorila. V stari Kaniži se je javila sodišču neka E. Port, ki je umorila štiri svoje otroke. Ko se je otrok rodil, ga je pustila tako dolgo stradati, da je umrl. Tako je storila s štirimi novorojenčki, in to na povelje moža, ki ni hotel imeti otrok. Ženo je vest preveč pekla, zato se je sama javila.

Ženska v politiki. V neki angleški koloniji Avstralije je dal gubernator ženskam na glasovanje, ali hočejo imeti tudi pravo volivno pravico. Ako bo večina žensk za to, potem dobe bržčas v kratkem ženske v Avstraliji splošno volivno pravico.

Nove vrste poštna škrinjica. „Reforma“ javlja, da je izumel ravnatelj „Union instrumentale“ Jung iz Bila škrinjico za pisma, ki je tako urejena, da jo je možno zvezati z električnim zvončkom. Potem treba samo pritisniti na gumb, ako zvonček zazvoni, so v škrinjici pisma, ako ne, je škrinjica prazna.

Čudna povest. Neki ruski list priobčuje to čudno povest: Dva državna odvetnika sta podpisala nedavno zakonitim potom pogodbo v večno življenje. Vsa stvar je sedaj pred sodnijo. Kupec večnega življenja ali recimo blaženstva je izrekel: „Jaz sem najbolj razumel to kupčijo Ker sem pobožen človek in verujem na večno sodbo in na večno življenje po smrti, kjer bodo ljudje prešli za svoja dobra in slava dela, ki so jih učinili na zemlji zasluženo plačilo“. Drugi je pravil: „Doživel sem take prilike, ki mi te stvari le potrjujejo in ki so me dovedle do prepričanja, da je tak ugovor koristen za bodoče življenje. Čujte, kaj sem doživel: „Pred kratkim časom mi je ponudil neki veliki in zastareli ateist predlog, naj od njega kupim njegovo blaženstvo. Malo za tem je on umrl. Mene pa so jele čudne sanje vznemirjati. Prišel je k meni v sanjah sam pokojnik, prišla je njegova mati in prišel je njegov pokojni oče, in vsi ti so me zaklinjali, naj odstopim od kupčije njegovega blaženstva. Te sanje so se mi ponavljale vedno tako natanko in enako, da sem jaz, željan miru, izjavil na grobu rajnika vpričo desetih mož, da odstopim od kupčije. In od tedaj sem imel mir pred čudnimi sanjami“.

Novi trust za goveje meso se menda snuje v Čikagi. To bo sploh največji trust dosedaj v

zgodovini. Ljudstvo se je pri tej novici naenkrat zbudilo iz svojega letargičnega spanja in povsod v Ameriki, pričenshi pri predsedniku, se slišijo svareči glasovi zoper truste. Jeklovi trust ni segal tako narodu do mozga. Vse drugo bo s trustom za meso. Ta trust hoče namreč tako delovati, da bodo imeli delničarji po dvajset odstotkov dobička, kar je pač velik dobiček. Toda ta dobiček še ni resničen dobiček. Te velike korporacije ali trusti namreč izpišejo svojim delničarjem več delnic kot je pa bila njihova posest vredna, predno so stopili v trust. Na ta način dobivajo delničarji več dobička kot jim po pravici gre, ljudstvo pa je zato odirano, ne da bi kaj vedelo. To še ni vse. Trusti imajo namreč priložnost zvišati cene, kadar se jim zljubi. Če zvišajo ceno funta mesa samo za pol centa, to že donša velikanske dohodke. Trusti nadalje vržejo na tisoče delavcev iz dela, ker se zedinijo, razne kompanije potem ne potrebujejo toliko uslužbencev pri upravi. Zato se nič ne čudimo, da se slišijo glasovi tudi po dosedaj brezbarvenih dnevnikih, glasovi, ki so odmevi socializma. Prav je imel Bryan, ko je dejal, da se bližamo revoluciji, kot je zgodovina še ni poznala, proti kateri je bila francoska prekucija otroška igra. Bryanu dajejo prav v tem celo trezni katoliški misleci v Ameriki. In zopet se ponavlja resnica, da gorje narodom, ki niso zidani na krščanski podstavi. Kaj vse napravi sladka beseda „svoboda!“

Izpred sodišča.

Morilec svoje sinahe.

Nedavno se je vršila pred tržaško poroto obravnava proti 55 letnemu Janezu Škerku iz Saleža.

Iz obtožnice posnamemo to-le: Janez Škerk je iz prvega začetka živel v sovraštvu s svojo sinaho Marijo, z ženo svojega sina Janeza. Večkrat so ga ljudje v vasi slišali ko je rekel, da nima večje želje nego je ta, da bi se iznebil svoje sinahe. Pretil ji je tudi že večkrat na razne načine. Prišlo je enkrat celo do pretepa. 13. aprila let. leta prišel je Janez Škerk pozno v noč iz vaške krčme, ko so ostali v hiši že spali. Domov prišedši začel je po hiši ropotati in je zahteval večerjo. Sin in sinaha sta sicer vstala, a napravila mu nista večerje, marveč rekla sta mu naj bo miren in naj gre spat. „Dobro“ je odgovoril stari Janez „jaz grem sicer spat brez večerje, ali obžalovali bodete to jako!“ Drugi dan vstane na vse zgodaj sin Janez ter se odpravi na delo. Ostala je doma samo sinaha Marija in pa stari Škerk, ki je ostal v postelji dlje časa nego po navadi. Ko pa je čez nekaj časa vstal, šel je v kuhinjo k sinahi in ko se je prepričal da je odšel sin z doma, vzame iz miznice nož ter začne od zadej ž njim mahati po sinahi. Ta pa je na prvi mah imela še toliko moči, da je zbežala na dvorišče in se pred napadalcem branila, kolikor je bilo mogoče. Na vse zadnje si je pa Škerk vendarle oprostil roko, v kateri je držal nož in začel je ž njim sekati od vseh strani po sinahi tako, da ji je prizadel 28 ran. Nič niso pomagale vse prošnje, nič ni pomagalo vse vpitje nesrečnice, naj bi jej vendar prizanesel, a starec je mahal neprenehoma z nožem po njej, dokler se ni reva zgrudila na tla ter izdihnila svojo dušo.

Škerk je bil zaradi tega tožen po §§ 134 in 136 zaradi umora.

Porotni obravnavi predsedoval je sodni svetovalec Pederzoli, obtoženec zagovornik je bil dr. Gregorin. Koj iz početka obravnave zahteva zagovornik, da se ta obravnava odloži ter da se določi za ta slučaj kako drugo porotno sodišče in to zaradi tega, ker so skoraj vsi sodnijski spisi in vsa izpovedanja prič spisana v slovenskem jeziku in ker hočeta tudi on in obtoženec govoriti jedino le v slovenskem jeziku. Sodišče pa tej zahtevi ni hotelo ugoditi, marveč je določilo prislušnika Sancina kot tolmača. Porotna klop je bila namreč sestavljena iz samih takih oseb ki niso razumele slovenskega.

Pri izpraševanju je obtoženec priznal dejstvo. Pripovedoval je pa, kako grdo da je vedno ž njim ravnala sinaha. Rekel je, da ni imela

zanj nikdar lepe besede, marveč da ga je vedno zmerjala in mu očitala da ni za drugo nego za piti in pohajati. Jedenkrat da ga je pustila celih 48 ur, ne da bi mu dala kaj jesti. Neki drugičkrat pa da ga je celo udarila, ker si je, prišedši od dela domov, sam vzel nekoliko polente in malo mleka. 13. aprila zvečer, pravi, da je izpil v domači krčmi jeden liter vina za 24 novčičev, katere mu je podarila njegova hči. Ko je prišel domov, pa mu niso hoteli dati niti večerje. Zjutraj ga je hotel sin prisiliti, da vstane že na vse ráno, naposled mu je celo praznjo obleko skril. Ko je vstal in je sinaho vprašal, kam da je njen mož skril njegovo obleko, mu je ta jako grdo odgovarjala. Hotel je že oditi, ali ko je bil na dvorišču, zgrabila ga je taka jeza, da se je vrnil v kuhinjo, vzel tam nož ter ranil ž njim sinaho. Ker se je pa ona začela braniti in se je bal, da, ako bi mu ona izvila nož, bi gotovo začela ona z nožem mahati po njem, mahal je naprej z nožem po njej, ni pa nikakor imel namena jo usmrčiti. Tudi se ne spominja, da bi se bil po doprinešenem dejanju izrazil proti priči Kocman: „To kar sem mislil, to sem tudi storil.“

Po izvršenem zločinu, pravi obtoženec, hotel sem skočiti v neko „jamo brez dna“, nahajajočo se blizo vasi. — Prišel sem že do nje, odvalil sem že tudi kamenje, s katerim je bila pokrita, ali manjkalo mi je poguma, da bi notri skočil. Nato sem pomolil jeden „očenaš“ in „zdravo Marijo“, na kar mi je nekako odleglo. Napotil sem se potem proti Sežani, da se sam ovadim orožništvu; hotel sem se podati prav za prav k domačemu župniku ter mu vse razkriti, ali neki Rudel, katerega sem srečal, odvrnil me je od tega namena, rekoč: „Kaj hočeš pri župniku, pojdi rajši k žandarjem!“ — Med potjo sem se ustavil v gostilni Maksa Miliča. Njemu sem tudi izročil nož, s katerim sem umoril sinaho. Potem so me pa dobili orožniki v roke.

Obtoženec prizna tudi da je v neki kadi doma opral nož in roke. Žal da mu je neizrečeno, ter da noč in dan objokuje svoj zločin. Pritožuje se zopet proti sinu in sinahi in pravi, da se njegov sin ni zanj prav nič brigal. Doma da mu skoro nič nista dala jesti, a pustila tudi nista da bi hodil drugam na delo.

Priča, soseda Katarina Kocman pravi, da je prišel k nji deček Jožek Škerk ter da je povedal, kako da davi Janez Škerk svojo sinaho. Tekla je hitro domov da bi povedala svojemu možu, ki je ležal na postelji bolan. Ali tega ni našla v postelji, pač pa je zlezal k oknu. Slišal je namreč neko upitje in mislil si je, da je nastal kje ogenj. Ko mu pa žena pove, kaj jej je povedal deček Škerk, ji reče, naj pogleda skozi okno, ki drži na Škerkovo dvorišče. No, in tu je zagledala starega Škerka držočega krvavi nož v s krvjo omazani roki, s štrlečimi lasmi, na tleh pa pri stavku drv v svoji krvi ležečo sinaho Marijo. „Janez, Janez, kaj si storil!“ zavpila je na to skozi okno na Škerka. Ta pa je odgovoril: „Storil sem, kar sem mislil storiti!“ Potem pa da je zaprl vrata, ki so peljala iz dvorišča na pot ter odšel z doma. Ta priča pravi tudi, da se je njej nasproti morilec Janez Škerk večkrat jako bridko pritoževal zaradi slabega ravnanja od strani sinahe. Tudi da je sama večkrat slišala ravs in kavs, ki je nastal med morilcem in njegovo sinaho Marijo ob raznih prilikah.

Osemletna Karolina Griljanec in 13-letni Jožek Škerk sta bila priča skoro celi žalogrni. Gledala sta jo namreč s ceste skozi odprta vrata dvorišča. Ta dva sta izpovedala tudi, da sta čula kako je sinaha Marija prosila tasta naj ji odpusti in naj ji prizanesel.

Iz poizvedb je razvidno, da je bil morilec Škerk jedenkrat kaznovan z osemdnevnim zaporom, ker je svojo sinaho oklofotal in obrcal. Spričevalo, katero je izdala politična oblast, pa popisuje Škerka kot nasilnega človeka in zelo nagle jeze.

Iz daljnih spisov je bilo dalje razvidno, da je morilec z darilnim pismom leta 1894 dal premoženje svojemu sinu Jožefu ter si izgovoril stan, hrano, prevžitek in posebno pa pomoč v bolezni. Sin Jože pa je l. 1896. umoril samega sebe v Trstu, a zapustil je oporoko in v njej postavil za svojega dediča brata Janeza. Omenil

je pa tudi dolžnosti, katere mora sin Janez prevzeti nasproti očetu.

S tem je bil končan jeden del razprave. Sodniki so potem zastavili vprašanja porotnikom. Zagovornik dr. Gregorin je predlagal, da naj se pridasta glavnemu vprašanju glede umora še dodatna vprašanja in sicer, da li je Janez Škerk izvršil svoj zločin pri popolnoma zdravi pameti in pa, da li ga ni k temu gnala nepremagljiva sila in pa še eventuelno vprašanje glede ubojstva z enakimi dodatki. Sodišče je vse te predloge odklonilo. Ko je pa zagovornik pričel svoj zagovor v slovenskem jeziku, pretrgal ga je predsednik ter mu rekel da ima sicer pravico govoriti slovensko, ali glede na to, da so porotniki sami Italijani, ki ne razumejo nič slovenskega, dočim je zagovorniku znan ital. jezik, pozval ga je, naj govori raje italijanski. Med dr. Gregorinom in predsednikom je prišlo zaradi teh predsednikovih nepotrebnih, netaktnih in popolnoma neopravičenih opazk do živahnega rekontra, na kar dr. Gregorin do konca govori svoj zagovor v slovenskem jeziku. Da je predsednik na galeriji, kjer se je nahajalo več ital. občinstva, žel burno pohvalo, razume se samo po sebi, k čemur mu pa nikakor ne častitamo. Konečno so pa porotniki potrdili vprašanje glede umora. Odgovorilo jih je namreč z „da“ 8 proti štirim „ne“, da je imel Janez Škerk res namen svojo sinaho umoriti. Na podlagi tega pravoreka obsodilo je sodišče Janeza Škerka na smrt na vešala.

Zagovornik dr. Gregorin prijavil je koj prižbo ničnosti.

**Železnato
vino**

**krepča
malokrvne,
nervozne in
slabotne osebe**

**LEKARJA
Piccoli - ja
v Ljubljani.**
Dobiva se v lekarnah

Edina zaloga na Kranjskem
LEKARNA PICCOLI
„pri Angelju“
Ljubljana, Dunajska cesta.
Polliterska steklenica velja 2 K.

Zunanja naročila izvršuje lekarnar **Gabrijel Piccoli** v Ljubljani točno, ako se mu pošlje znesek, ali po poštne povzetju. I. 40 10-2

Stavbeno, umetno in konstrukcijsko
ključavničarstvo

Josip Weibl
nasl. tvrdke **J. Spreitzer**
Stomškovice ulice št. 4
priporoča sl. občinstvu in preč. duhovščini svojo
izbornu urejeno delavnico
v kateri izdeluje 7 49-36

žično omrežje na stroj, obhajilne mize, ograje
pri spomenikih in na mirodvoru, obmejno
omrežje, vežna vrata umetno in preprosto iz-
delana, balkone, verande, paviljone, stolpne
križe, štedilnike itd. itd.

Specijaliteta: Valjični zastori —
Železne konstrukcije — Vodne sesalke
Napeljevanje vodovodov.

Napravlja troškovnike in načrte po poljubnih
risbah v različnih slogih in pošilja poštne prosto.

Vse poprave
izvršuje najvestneje in zanesljivo po najnižji ceni.

Cene so primerne solidnemu delu dokaj nizke.

Pozor na nedeljo 28. t. m.

Pridite prav gotovo
na
važen javni shod

ki se vrši jutri
v nedeljo 28. t. m. točno ob 1/2 10. uri
v veliki dvorani »Katol. Doma«.

Dnevni red:

1. Govor državnega poslanca dr. Žitnika o krivicah, ki se godé tržaškim Slovincem.
2. Kako bomo manifestirali za splošno volilno pravico.

Pridite gotovo! Povabite tudi svoje prijatelje in jih pripeljite seboj. Pokažimo, da se zavedamo svojih pravic!

V nedeljo torej na shod!

Pozor! Pozor!

Prijatelj, ako hočeš najcenejše in najpri-
stnejše vino piti, tedaj se potruži v gostilno
na Francovo nabrežje, kjer ga toči

Josip Maček

po sledečih cenah: 9 x-36

Istrijansko , belo, liter po	28 kr.
Cviček „ „	32 „
Bizelsko „ „	36 „
Rebula „ „	40 „
Refoško „ „	48 „

Čez ulico točijo se zgoraj navedena vina
pri litru 2 kr. ceneje.

Opozarjam Te pa posebno, da se tam
dobi **črni istrijanec po 24 kr. liter**,
kateremu je vsaka konkurenca izključena,
bodisi po kakovosti ali po ceni.

ČEŠNIK & MILAVEC
Ljubljana — Lingarjeve ulice
priporočata slavnemu občinstvu 48 6-2

novosti

za jesenske in zimske potrebščine v lepi izberi, modnih
volnenih ženskih oblek, lodna, perilnega porheta i. t. d.,
isto
za gospode velika izbira vseh vrst sukna za obleke, zimske
suknje, površnike, haveloke i. t. d.

Cene zanesljivo najnižje.

DR. M. PIRC
naznanja, da se je s svojo
odvetniško pisarno
preselil
iz hiše št. 4 v Gosposkih ulicah
42 2-2

Kolodvorske ulice št. 26
(zraven „stare Tišlerjeve gostilne“) pritličje na levo.

Notar
DR. R. BEŽEK
uraduje od 1. avgusta t. l. naprej
v pritličju Jenko-ve hiše št. 36
Miklošičeve ulice
nasproti novi justični palači. 38 10-9